

Amsterdam University of Applied Sciences

Onwaardig

van Bussel, Geert-Jan

Publication date
2017

Document Version
Final published version

Published in
IP: Vakblad voor Informatieprofessionals

License
Unspecified

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Bussel, G-J. (2017). Onwaardig. *IP: Vakblad voor Informatieprofessionals*, 2017(2), 27.
<https://informatieprofessional.nl/2017/03/column-onwaardig/>

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Geert-Jan van Bussel

COLUMN

Onwaardig

In 2020 moeten alle wetenschappelijke artikelen van medewerkers van Nederlandse universiteiten en hogescholen vrij toegankelijk zijn. De betaalmuren die de uitgevers om hun wetenschappelijke tijdschriften optrekken zijn een belemmering voor innovatie. Daarnaast moeten universiteiten veel betalen

(ongeveer veertig miljoen euro per jaar) voor artikelen die hun eigen wetenschappers geschreven en gereviewd hebben. Een prijs zetten op *raadpleegbaarheid* kan in deze variant op open access niet meer. Vooral de overheid staat op het standpunt dat als onderzoek met publiek geld wordt betaald het *dus gratis* toegankelijk moet zijn. Een curieus argument. Rijksmusea moeten *dus gratis* betreden kunnen worden?

Nederland kiest als gidsland exclusief voor open access volgens de 'gouden route'. Deze 'route' ruilt het abonnementsmodel in voor een *article processing charge* (APC), waarbij een onderzoeker vooraf een uitgever betaalt om een artikel te publiceren. Na publicatie is het gratis online raadpleegbaar. Deze vorm van open access zet een prijs op de *publicatie* van artikelen, waardoor de uitgeverijen hun omzet veilig kunnen stellen. APC's variëren, maar bedragen van 1.500 of 2.000 euro zijn niet extreem. Niet voor niets is er een hausse aan 'spooktijdschriften' ontstaan (scholarlyoa.com/publishers/ via de Wayback Machine, snapshot 3 januari 2017). Ook bij 'goede' tijdschriften kan een APC de kwaliteit ondermijnen. Marcel Dicke, een hoogleraar van Wageningen Universiteit,

'Dat de gouden route inherent discriminatoir is, is erger. Wetenschappers van armere universiteiten wordt het moeilijker gemaakt om te publiceren'

Geert-Jan van Bussel is ondernemer en lector Digital Archiving & Compliance bij de Hogeschool van Amsterdam

werd als gastredacteur overruled toen hij een artikel dat zeer slecht uit de review kwam wilde afwijzen, blijkbaar omdat er al betaald was. Het wordt niet goedkoper. Nederlandse onderzoekers publiceren ongeveer 38.000 artikelen op jaarbasis (OCW in cijfers). Uitgaande van een gemiddelde APC van 1.500 euro komt dat op een jaarlijkse kostprijs van 57 miljoen

euro. Dat is bijna anderhalf keer het jaarlijkse abonnementsgeld dat bij de uitgevers moet worden betaald. Andere open access-modellen, zoals de 'groene route', zijn aantoonbaar vele malen goedkoper.

Dat de 'gouden route' inherent discriminatoir is, is erger. Wetenschappers van armere universiteiten wordt het moeilijker gemaakt om te publiceren. Met 'fee waivers' wordt getracht dat effect te verminderen. Het model zelf is echter discriminatoir en 'fee waivers' zijn afhankelijk van willekeurig omzet-gerelateerd denken. Een prijs op raadpleegbaarheid is met allerlei legale (en illegale) methoden te omzeilen. Een prijs op publiceren is moeilijker te ontlopen.

De winst van open access is dat iedereen wetenschappelijke artikelen gratis kan inzien. Een onderzoek van de Koninklijke Bibliotheek geeft aan dat dat ongeveer 25 procent meer lezers oplevert.

Dat is mooi, maar zorgen dat iedereen lid kan worden van een universiteitsbibliotheek lost dat ook op. Dat de abonnementen van de uitgevers dan duurder worden staat buiten kijf, maar een maandelijks lidmaatschapsgeld kan die pijn verzachten.

Als gidsland een discriminatoir model omarmen is Nederland onwaardig. <